

חבל נחלתו

היה יאוש ושינוי קנה הגזלן את הגזילה ויוצא בה י"ח. ולכן אף מי שגזל זמורה ונטעה חייב רק בדמי הזמורה לבעליה, אבל ביכורים ודאי יכול להביא מהנטיעה וההלכה היא כדעה בירושלמי בביכורים שהגזלן חייב דמים לנגזל אבל מביא ממנה ביכורים. (ועיי' בספרי ח"ה סי' א).

מצה גזולה יוצא בה בדיעבד דהא לא כתיב מצתכם ע"כ. וסוף הירושלמי אינו נראה כן אלא לא יצא והוא שגזל מצה אבל גזל חטים או קמח ועשאו פת ודאי יוצא שקנאן בשינוי ודמים לבד הוא חייב לו כן נ"ל.

ט. עולה מן הדברים שלגבי קיום מצוה במכשיר מצוה שנגזל דעת הרמב"ם שאם

סימן מג

יצוא טבלים לחוץ לארץ

במפורש שפירות א"י שיצאו לחו"ל פטורים מתרו"מ.

בספרי (במדבר פ"ט קי): נאמר: "אשר אני מביא אתכם שמה, מיכן אתה אומר פירות ח"ל שנכנסו בארץ חייבים בחלה (ובמעשר) יצאו מיכן לשם ר' אליעזר מחייב ור' עקיבא פוטר".

הגר"א בהגהותיו מוחק את המילה במעשר. ולדבריו אין מכאן מקור מפורש ביחס ליצוא טבל אולם בערוה"ש (הל' תרומות פ"ז ס"ב) מקבל זאת כגירסת הספרי. במסכת חלה (פ"ב מ"א) נכתב במשנה: "פירות חוצה לארץ שנכנסו לארץ חייבים בחלה יצאו מכאן לשם ר' אליעזר מחייב ור' עקיבא פוטר". יש גירסאות בהם היה כתוב אחרי 'בחלה' 'ובמעשר', אמנם בפירוש מלאכת שלמה כתב שהיא טעות¹. בין אם גורסים בשני המקורות הללו מעשר או לאו, מקורות אלו מלמדים אף על תרו"מ. ונפלה בהם מחלוקת תנאים.

שאלה

חקלאי מייצא פירות לחו"ל האם מותר לייצא לחו"ל ולמוכרם שם בטבלם, בלא הפרשת תרו"מ?

תשובה

א. מצד עיקר דיני מצוות התלויות בארץ הגדל בא"י חייב בתרו"מ והגדל בחו"ל פטור, ולכאורה לא משנה אם הפירות הועברו מא"י לחו"ל או להיפך – דין הפירות לפי מקום גידולם. אולם לגבי תרו"מ קיימים שלבים המחילים את החיוב ועל כן צריך לדון האם הם משנים ביחס לחיוב הפרשת תרו"מ. הפירות חייבים בתרו"מ רק לאחר שהגיעו לעונת המעשרות או הביאו שליש גידולם, והופכים לטבל עם המירוח או גמר הטיפול בפירות. ב. במשנה ובתלמודים לא נזכר

1. בבאור הלכה שבדרך אמונה כתב הגר"ח קנייבסקי שזו היתה הגירסא שלפני הרמב"ם וזה המקור לדעת הרמב"ם.

א"י שיצאו לחו"ל פטורים אפילו נקבעו למעשרות (מירוח) בא"י קודם שיצאו. ואילו לגבי פירות חו"ל שנקבעו למעשר בא"י קבע שחייבים בתרו"מ מדבריהם.

וכן באר הבית יוסף: "ומ"ש פירות ארץ ישראל שיצאו לחוצה לארץ פטורים וכו'. בפרק ב' דחלה (מ"א) פירות חוצה לארץ שנכנסו לארץ חייבים בחלה יצאו מכאן לשם רבי אליעזר מחייב ורבי עקיבא פטר וידוע (עירובין מו:) דהלכה כרבי עקיבא מחבירו ומשמע להרמב"ם (פ"א הכ"ב) דדין תרומות ומעשרות שוה לדין חלה".

ה. הרמב"ם (הל' תרומות פ"א הכ"ב) פסק: "פירות א"י שיצאו חוצה לארץ פטורין מן החלה ומן התרומות ומן המעשרות שנאמר אשר אני מביא אתכם שמה, שמה אתם חייבין בח"ל פטורין, ואם יצאו לסוריא חייבין מדבריהם, וכן פירות חוצה לארץ שנכנסו לארץ חייבין בחלה שנאמר שמה, שמה אתם חייבין בין בפירות הארץ בין בפירות חוצה לארץ, ואם נקבעו למעשר ביד ישראל אחר שנכנסו לארץ חייבין במעשרות מדבריהם".

ולכאורה הטור (שה"ד לעיל) העתיק כמעט מילה במילה את דברי הרמב"ם, וכפי שהובנו דברי הטור כן צריך לבאר את הרמב"ם.

אבל הרדב"ז באר את הרמב"ם: "ומדתניא לענין חלה ה"ה לענין תרומות ומעשרות דחד טעמא הוא. וע"כ איירי מתני' כגון שמירחן בח"ל אבל אם מירחן בא"י ונתחייבו בתרומות ומעשרות לא נפטרו מפני שיצאו ח"ל וכן לענין חלה אם גלגל את העיסה בא"י והוציאה לא נפטרה וזה ברור".

ובהמשך אותה הלכה כתב: "וכן פירות

ג. בירושלמי (חלה פ"ב ה"א) נאמר: "יצאו מיכן ושם ר' אליעזר מחייב ור' עקיבא פטר א"ר ליעזר מן אתריה ור' עקיבא מן אתריה ר' ליעזר מן אתריה מ"ט דר' ליעזר לחם הארץ בכל מקום שהוא ר' עקיבא מן אתריה מה טעמא דר' עקיבא אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה שמה אתם חייבין ואין אתם חייבין חוץ לארץ".

מחלוקת ר"א ור"ע היא מהו הגורם המחייב או הפוטר בתרו"מ. לר"א מקום הגידול הוא הקובע ולכן פירות חו"ל שנכנסו לא"י פטורים (כשיטת ר' יהודה במחלוקתם ולא כמשנה שהיא משנת ר"מ – עי' בירושלמי), וכן פירות שגדלו בא"י ויצאו לחו"ל פטורים. ומשמע מדברי ר' אליעזר ומפירושי הראשונים בדבריו שפירות חו"ל שנכנסו לא"י אפילו נתמרחו ע"י ישראל בא"י פטורים.

לעומתו, ר"ע שהלכה כדבריו, סובר שמקום האכילה קובע, ולכן פירות חו"ל שנכנסו לא"י חייבים מן התורה ופירות א"י שיצאו לחו"ל פטורים מתרו"מ מן התורה. ר"ע לא הזכיר כלל היכן היה המירוח ולכאורה אין לכך משמעות. ומשמע שאף פירות חו"ל שנתמרחו בחו"ל ע"י ישראל חייבים אם נכנסו לא"י, וכן להיפך פירות א"י שנתמרחו ע"י ישראל בא"י ויצאו לחו"ל פטורים מתרו"מ.

ד. וכך כתב הטור (יו"ד סי' שלא): "פירות ארץ ישראל שיצאו לח"ל פטורין מן החלה ומן המעשרות ואם יצאו לסוריא חייבין מדבריהם. ופירות של ח"ל שנכנסו לארץ חייבין בחלה ואם נקבעו למעשר ביד ישראל לאחר שנכנסו לארץ חייבין במעשרות מדבריהם".

משמע מדברי הטור ומשתיקתו, שפירות

חבל נחלתו

אלא בחיוב תורה ובפטור תורה, דר"א אזיל **בתו גמר פרי** ורבי עקיבא אזיל **בתו [מקום] קביעות למעשר דהיינו מירוח**.

הכסף משנה אינו מתייחס לפירות א"י שיצאו לחו"ל ונתמרחו בא"י. אולם תמה על הרמב"ם איך בחלה מחייב מן התורה ואילו במעשרות מחייב מדרבנן בפירות חו"ל שהוקבעו ע"י ישראל הרי שני המקרים נלמדו מפסוק אחד ואין בפסוק חילוק בין חלה למעשרות. ומתרץ תירוצו אחד שאה"נ בפירות חו"ל שהעיסה נתגלגלה בא"י גם בחלה חייב רק מדרבנן, ותירוצו שני שפירות חו"ל שהוקבעו למעשרות ולחלה (גלגול) בא"י חייבים מן התורה אבל פירות חו"ל שנתחייבו במעשרות ובחלה בחו"ל פטורים מן התורה וחייבים מדרבנן, כיון שנכנסו לא"י. משמע מדבריו שמירוח ישראל בפירות שיצאו לחו"ל מחייב אף לאחר יציאתם.

וכן כתב בשו"ת המב"ט (ח"ב סי' קצו): "פירות ארץ ישראל שיצאו חוצה לארץ פטורין וכו' דכתיב שמה שמה אתם חייבים בחוצה לארץ פטורין. נראה דהיינו כשיצאו קודם מירוח דאם נתמרחו על ידי ישראל בארץ ישראל הוי טבל ולא פקע טבל איסוריה וחייביה דמיתה בהוצאתו חוצה לארץ ואפילו קודם מירוח חייבין בחוצה לארץ מדרבנן מיהא כפירות חוצה לארץ וכן נראה ממה שכתב בפרק י"ג ונראה דאפילו בזמן הזה דלא הוה אלא מדרבנן רביע עלייהו איסורא דטבל דרבנן ולא פקע איסורא אלא כשהוציאן קודם מירוח".

ו. אולם הב"ח (יו"ד סי' שלא) כתב על דברי הטור (שכאמור הם אף דברי הרמב"ם): "ומ"ש ואם נקבעו למעשר וכו'. נראה דברישא ביצאו מארץ ישראל לחוץ לארץ

ח"ל וכו'. רישא דמתניתין אליבא דכ"ע ולא קי"ל כרבי יהודה דאמר דהוי פלוגתא כדאיתא בירושלמי והאי חייבות מן התורה הוא כדמשמע קרא שמה אתם חייבין בין בפירות הארץ בין בפירות ח"ל ואע"ג שהוקבעו למעשר בח"ל חייבות בחלה שחיוב החלה בשעת גלגול העיסה הוא אבל פטורה מתרומה ומעשר ואם הוקבעו למעשר אחר שנכנסו לארץ חייבות במעשרות מדבריהם וה"ה לתרומות דחדא מינייהו נקט ורישא דמתניתין איירי לענין חלה דוקא וסיפא איירי לחלה ולתרומה ולמעשר ומ"ש רבינו וכן פירות ח"ל וכו' לא להשוות הדין כתב כן אלא משום דילפינן לתרווייהו מחד קרא".

עולה מדברי הרדב"ז שמקום הקביעה למעשרות הוא הקובע את החיוב בתרו"מ. ולכן אם נקבע בא"י לתרו"מ שוב לא פקע חיובו ממנו בכל מקום. ורק פירות שיוצאו קודם שנתמרחו פטורים אף בחו"ל מתרו"מ. ופירות חו"ל שנכנסו לארץ אם נתמרחו בחו"ל פטורים, אולם אם נתמרחו בא"י חייבים מדרבנן.

וכדברי הרדב"ז כתב המשנה למלך: "פירות א"י שיצאו ח"ל כו'... ומחלוקת זה הוא דוקא כשהחייב היה בח"ל כגון שגלגל העיסה ומירוח הכרי בח"ל בזה הוא דפטר ר"ע משום דאזיל בתו קביעות למעשר אבל אם גלגל העיסה ומירוח הכרי בא"י בזה פשיטא דאליבא דר"ע אף שיצאו ח"ל חייבין בחלה ובמעשר מן התורה דהחייב שנתחייבו בהיותם בארץ לא פקע מינייהו". מסייע להבנתם בדברי הרמב"ם הראב"ד בהשגתו להלכה זו (דבריו יבוארו להלן) שכתב בהסבר המחלוקת בין ר"א לר"ע: "ולי נראה שלא נחלקו ר"א ור' עקיבא בזה

סבירא ליה להרמב"ם שאין לחלק בין נקבעו למעשר בארץ ישראל בין לא נקבעו **לעולם פטורין מדרשה דקרא** שנאמר אני מביא אתכם שמה שמה אתם חייבין בחוץ לארץ פטורין אבל פירות חוץ לארץ שנכנסו לארץ דחייבין דין הוא שאינן חייבין אלא בנקבעו למעשר ביד ישראל אחר שנכנסו לארץ כיון שאף חיוב זה אינו אלא מדבריהם דמדאורייתא בכל ענין פטור כיון שגדלו בחוץ לארץ אלא דמדבריהם חייבין דכיון שנקבעו למעשר בארץ ישראל מיחלפו בפירות שגדלו בארץ ישראל אבל אם נקבעו כבר למעשר בחוץ לארץ ואחר כך נכנסו לארץ ישראל לא מיחלפי בפירות ארץ ישראל וכן בחלה אינו חייב בנכנס לארץ ישראל אלא מדבריהם ובנכנסו לארץ בעודן פירות דהיינו קודם גלגול והא דלא כתב הרמב"ם כך גבי חלה היינו לפי שאין דרך להכניס לאחר גלגול העיסה אבל תבואה אדרבה אין דרך להכניסה בשבלין קודם מירוח אלא לאחר מירוח ולהכי צריך לפרש דאינה חייבת בתרומה ומעשרות אלא בנכנסו קודם מירוח ונקבעו למעשר ביד ישראל אחר שנכנסו כן נראה לעניות דעתי פירוש דברי הרמב"ם בזה אבל בספר כסף משנה כתב לפרש על שני דרכים ואינם מתיישבים כלל לפי עניות דעתי עיי"ש.

עולה מדברי הב"ח שמן התורה אין חשיבות למירוח בפירות א"י שיצאו לחו"ל כלל, ואף מדרבנן פטורים. לעומת זאת, פירות חו"ל שנכנסו לא"י פטורים לגמרי מן התורה ואם נתמרחו בחו"ל אף בא"י פטורים, אולם אם נתמרחו בא"י חייבים מדרבנן כדי שלא יטעו בינם לפירות א"י. וכן בחלה חייבים מדרבנן אם נתגלגלו בא"י ופטורים לגמרי אם נתגלגלו בחו"ל

(אע"פ שאין רגילים בכך).

ז. הרמב"ם (הל' מעשר פי"ג ה"ד) פסק: "פירות שידוע שהן מפירות הארץ שהחזיקו בה עולי בבל אע"פ שהן נמצאות בסוריא ואין צריך לומר בארץ שהחזיקו בה עולי מצרים בלבד הרי אלו חייבין בדמאי, ומפרישין מהן תרומת מעשר ומעשר שני".

ושאל המנחת חינוך (מצ' רפד אות יח) על שיטת האחרונים המסבירים את הרמב"ם שהכל הולך אחר המירוח מדוע רק בסוריא או בעו"מ חייבים בדמאי הלא בכל מקום חייבים אם נקבעו בעו"ב ואף בחו"ל (לשיטת הרדב"ז וסיעתו) חייבים וז"ל: "ואם דעת הר"מ כהראב"ד והמשנה למלך א"כ למה לא כתב בהלכות מעשר כפשוטו דמתעשרין דמאי בכל מקום דנגמרו בארץ ישראל וחייבים, ומי דחקו להוציא לשון המשנה מפשוטו ולפרש בכל מקום היינו בארץ ישראל ובסוריא דוקא. אלא ודאי נראה דעת הר"מ דפירות ארץ ישראל שיצאו בכל ענין פטורים, והמשנה למלך בעצמו מביא דברי הר"מ הנ"ל, ואיני יודע כי באמת הוא סתירה לדבריו כמבואר בכסף משנה שם".

ותמך בדיוקו של המנ"ח בהלכות מעשר מהר"י קורקוס (פי"ג ה"ד) וז"ל: "וכתב רבינו מתעשרים דמאי בכל א"י ובסוריא, פי' אבל בח"ל לא כאשר כתב בפ"ק דתרומות (הכ"ב) דפירות שיצאו ח"ל פטורים שנאמר אשר אני מביא אתכם שמה..."

ומוסיף המנ"ח: "ואל יפלא בעיניך כיון שנתחייבו הפירות שנגמרו בארץ ישראל איך יפטרו אח"כ, זה לא קשה, חדא אם הוא גזירת הכתוב שמה אתה חייב, א"כ כך גזרה התורה. אבל באמת מצינו כיוצא בו, דשיטת הר"מ עצמו פ"ב ממעשר ה"ב והיא

חבל נחלתו

מדרבנן משום דלא גריעי [מפירות] שנער ומצרים ועמון ומואב ועוד שלא יאמרו ראינו פירות הארץ שנאכלין בטבלס ומי שאינו מודה בזה טועה".

הרדב"ז סובר שהרמב"ם אינו מודה לראב"ד בהשגתו וסובר שאף מדרבנן פירות א"י שיצאו לחו"ל ונתמרחו שם פטורים. ומסייעים לו דברי הרמב"ם בתשובתו (שו"ת סי' קכט): "וממה שראוי לדעת ג"כ, שחזיב המעשרות אינו נחשב לפי חישוב מקומות גידול הפירות, אלא לפי חישוב מקומות מציאותם, ולכן פירות ארץ ישראל שיצאו לחוצה לארץ פטורין מכלום לאומרו (במדבר טו, יח) יתעלה אשר אני מביא אתכם שמה, שמה אתם חייבים ובחוק לארץ פטורין". **וכן הכס"מ מסכים עם הרדב"ז וסובר שלא גזרו מעשרות מדרבנן אם נתמרח בחו"ל.**

ט. **בשולחן ערוך (יו"ד סי' שלא סי"ב) פסק:** "פירות א"י שיצאו חוצה לארץ, פטורים מתרומות ומעשרות, ואם יצאו לטוריא, חייבים. ופירות חוצה לארץ שנכנסו לארץ, חייבים, אם נקבעו למעשר (ביד ישראל) אחר שנכנסו לארץ". (ודבריו הם העתקת דברי הרמב"ם).

הש"ך (ס"ק כ) כתב על פירות א"י שיצאו: "פטורים – שנאמר אשר אני מביא אתכם שמה שמה אתם חייבים אבל בח"ל פטורים אפילו מפירות של א"י דאי מפירות של ח"ל פשיטא דהא חובת קרקע היא". **ובהמשך (ס"ק כב) לגבי פירות חו"ל שנכנסו לא"י כתב:** "חייבים אם נקבעו כו' – שנאמר שמה אתם חייבים מ"מ בין בפירות הארץ בין בפירות ח"ל, וכתוב בכ"מ דבפירות ח"ל כשנכנסו לארץ קודם שנקבעו למעשר חייבים בתרומות ומעשרות מן התורה אבל

שיטת ר"ת בתוס' ג"כ בכמה מקומות גבי (חניות אושא) [חניות בית הינו ב"מ פ"ח ע"א ד"ה תבואת] ובכורות [י"א ע"ב ד"ה טבלים] הא דלקוח פטור מן המעשרות, דוקא אם לקחן אחר המירוח שנגמרו מלאכתן ביד המוכר נפטרו אח"כ, אבל קודם שנגמרו חייבים. ובאמת דעת הריב"ם שם בתוס' להיפוך, דאם לקחן אחר המירוח כיון שנתחייבו לא פקע חיובו, אבל לדעת הר"מ ודעת ר"ת דנפקע חיובו, וכן דעת הראב"ד בהשגות שם כפי מה שפירש הכסף משנה, א"כ חזינן דאע"פ דנתחייבו מ"מ יכולין לבוא לידי פטור, א"כ הכא נמי אע"פ שנתחייבו בארץ ישראל מ"מ כיון שיצאו יהיו פטורין. ועיין בר"ש פ"א דפאה מ"ו לענין הפקר אחר המירוח, ועיין בשער המלך פ"ח מלולב ה"ב שפלפל דאף לאחר המירוח אם הפקר פטור מן המעשרות, עי"ש שמביא קצת ראיות להיפך. אבל עכ"פ מצינו דאף לאחר החיוב נפטרו, א"כ מנליה להמשנה למלך להעמיס בדברי הר"מ כיון דסתם, ובפרט בפ"ג ממעשר ה"ד גבי דמאי נראה מדבריו דאף בנגמרו בארץ ישראל פטורין, א"כ הכי נמי הפירוש בדברי הר"מ בפ"א מתרומות הכ"ב דאף אם לאחר שנגמרו יצאו מ"מ פטורים, אף דהוא מלחם הארץ מכל מקום ממעטינן מן שמה, ועיין בכסף משנה".

ח. **הראב"ד השיג (על הרמב"ם בהל' תרומות לעיל):** "פירות ארץ ישראל שיצאו לחוצה לארץ וכו'. א"א ולי נראה שלא נחלקו ר"א ור' עקיבא בזה אלא בחיוב תורה ובפטור תורה דר"א אזיל בתר גמר פרי ורבי עקיבא אזיל בתר [מקום] קביעות למעשר דהיינו מירוח, אבל מדרבנן מיהא אע"פ שיצאו ח"ל ונמרחו שם חייבין

והחזיקו על ידו בט"ג לגיטין פ' הניזקין ע"ש.

היינו המהרש"ם מחדש שאף לשיטת המחייבים הפרשת תרו"מ בפירות שנתמרחו בא"י ונשלחו לחו"ל, אם הפירות נתמרחו על דעת להוציאם לחו"ל פטורים מתרו"מ.

וכדבריו צידד הראי"ה קוק במשפט כהן (סוף סי' מו): "כידוע, מה שיצא לחו"ל יש מקום להקל בעיקרי חיוב תרו"מ שלו, כי י"ל דבדהוי גמר מלאכתו על דעת חו"ל, גם בנגמר מלאכתו בארץ ג"כ פטור".

יא. על שיטת המהרש"ם חלק החזו"א.

בחזו"א (דמאי סי' ה אות ג) סבר כרדב"ז וסיעתו ז"ל: "אבל אם יצאו מארץ לאחד גמר מלאכה אף בחו"ל ממש חייבין וכמש"כ המל"מ פ"א מה"ת [ובר"ש מ"ש פ"ג מ"ו מבורר דלאחר גמ"מ אין תקנה להוציאן מידי חיוב תרומות ומעשרות ואמאי יוציאן לחו"ל] ואף הגומר בארץ להעלותן לחו"ל לא מקרי חסר גמר מלאכה". וכ"כ באות ד שם.

ובחזו"א (דמאי סי' טו אות ד) כתב: "ושמעתי מצדדין למפטר משום פירות שיצאו לחו"ל פטורין וזה אינו כלום שהרי אנו נוהגין היתר בפירות חו"ל שנכנסו לארץ אחר גמ"מ, והרי אנו מכריעים בזה שלא נאמר דין פירות חו"ל שנכנסו לארץ אלא בנתמרח בארץ וה"ה אפכא, והלא הדבר פשוט בפי תלתא חמורי עולם הראב"ד והכ"מ [דנקט בפשיטות דלענין חלה אזלינן בתר גלגול ולענין מעשר בתר מירוח ובתירוץ קמא סבר דנכנס אינו חייב אלא מדרבנן אף שנתגלגל ונתמרח בארץ ובתירוץ בתרא סבר דחייב מה"ת ואם נתמרח בחו"ל ונכנס לארץ חייב מדרבנן]

אם נקבעו למעשרות בח"ל ואח"כ נכנסו לארץ מאחר שבשעת קביעתם למעשרות היו בח"ל פרוח מהן חיוב תרומות ומעשרות ופטורים מן התורה ואינן חייבים אלא מדבריהם וכ"כ העט"ז".

עולה מן הדברים עד עתה שמחלוקת אחרונים כיצד להסביר את הפטור מתרו"מ בפירות שיצאו לחו"ל, האם הפטור הוא אפילו שנתמרחו בא"י כיון שיצאו לחו"ל נפטרו וכן משמע מדברי הרמב"ם בתשובתו וכן כתבו מהר"י קורקוס, הב"ח והמנ"ח, או שכיון שנתחייבו כבר בא"י הרי הם טבל וחייבים בתרו"מ אף אם יצאו לחו"ל. ורק אם יצאו קודם מירוח לחו"ל פטורים שם לגמרי מתרו"מ. וכן סברו הרדב"ז, הכס"מ, המל"מ, המבי"ט, הש"ך. ולראב"ד חייבים בתרו"מ מדרבנן אף שיצאו לחו"ל קודם מירוח.

י. בשו"ת מהרש"ם (ה"א סי' עב) נשאל על אתרוג שהגיע מא"י ללא אישור של תרו"מ, ובין שאר טיעוניו כותב: "אף גם י"ל דדוקא היכא דנתמרח בא"י אדעתא שיהי' בא"י, בזה אף שיצאו אח"כ לחו"ל חייבים, אבל אם מתחלה נתמרחו אדעתא להוציאם לחו"ל י"ל דלכ"ע פטורים".

ומביא ראיות לדעתו: "והרי גם בחלה קיי"ל דאם דעתו לחלק פטור מחלה, וה"נ בדעתו להוציא לחו"ל. ועתוס' פסחים (י"ב ע"ב) ד"ה רב ספרא, דלסחורה מוציאין מא"י לחו"ל. וגם לפי תי' ב' י"ל, דבנטעו מתחלה אדעתא להוציא לחו"ל לסחורה מותר. וע' בתשובת ח"ס חלק ו' סי' ס"ג שהעלה כעין זה לחלק בדין לקוח, דאם מתחלה מרחן בע"ב למכור פטור. ואם מתחלה הי' דעתו לעצמו אפי' מרחן אח"כ חייב. ובאמת שכבר קדמו בזה במרכבת המשנה פ"ב ממעשר,

חבל נחלתו

התרומות) שאין לקבל את חידושו של המהרש"ם, אולם דעתו נוטה לפרש ברמב"ם כשיטת הב"ח, וכן הגרשז"א במעדני ארץ (תרומות פ"א הכ"ב אות א) מצדד כשיטת המהרש"ם והב"ח.

הגר"ש ישראלי (בס' התורה והארץ ח"ב עמ' 131-140) חולק ומוכיח מהירושלמי שלא כחזו"א ויש מקום לדברי הראי"ה (לא הזכיר את המהרש"ם). אולם אף הוא סובר שצריך להפריש לפחות מדרבנן עפ"י שיטת הראב"ד שלא תהא חו"ל שונה משנער. את עיקרי הדברים מביא בשו"ת מנחת יצחק (ח"א סי' פד) שדן בתפוזים המגיעים מא"י לאנגליה ומסיק להפריש מהם תרו"מ בלא ברכה.

מסקנה

נראה שהולכים לחומרא להפריש תרו"מ מדרבנן אף בפירות המיוצאים לחו"ל, וכיון שהיא מחלוקת הפוסקים נראה שעל פרי המיוצא לחו"ל יש להפריש ללא ברכה.

והמל"מ, ומהא דפי"ג ה"ד ל"ק כמש"כ לעיל סי' ה' סק"ג, והמל"מ עצמו ציין לדברי הר"מ אלו, ויש בודים שהמרח ע"מ להוציא לחו"ל פטור, ויתחייב לפ"ז שהמגלגל להוציא לחו"ל פטור והגלגול בחו"ל ע"מ להכניס לארץ חייב וכ"ז תורה חדשה, ופטור חו"ל שאמרו חכמים היינו משום דמענשה החיוב הנעשה בחו"ל אינה מחייבת לא מירוח ולא גלגול ולא משום שאוכלין בחו"ל אבל לקוח הפטור משום דבעינן ואכלת ואין לנו אלא מה שנאמר בגמ' ופוסקים. אח"כ ראיתי שהדבר מפורש בירו' מעשרות פ"ה ה"א דהנוקף לפת וצנונות לנטען בחו"ל חייב לעשר והלא טעם האיסור תנן במתנ' פ"ה מ"ב שזהו גרן והר"ל כוורע אחר מירוח, ואם איתא דהמרח להוציא לחו"ל פטור למה חייב לעשר".

יב. הגרא"ז מלצר וחתנו הגר"א קוטלר דנים אף הם בשאלה שלפנינו. דעת הגר"א קוטלר (נדפסה בס' הזכרון לבנו הגר"ש קוטלר) כדעת החזו"א שמקום המירוח קובע. דעתו של הגרא"ז מלצר (כרם ציון אוצר

סימן מד

זריעת גרעיני שביעית

אשר אינו אסור בספיחין?

תשובה

א. השאלה העיקרית העומדת לבירור היא כאשר הפרי נאכל בקדושת שביעית,

שאלה

גרעין שנשאר מפרי הקדוש בקדושת שביעית (כגון אפרסק או אתרוג) האם מותר לזרוע אותו אחר השביעית? כמו"כ מה דין זרעי ירק הקדוש בק"ש (כגון זלעת)